

Utbildningsförvaltningen
Malin Kvist
0171-625803
malin.kvist@enkoping.se

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Svar på ledamotsinitiativ från M, S och L om ändrad ramtid (öppettid) för förskola

Förslag till beslut

Förslag till nämnden

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutar att ledmotsinitiativet ska anses besvarat.

Beskrivning av ärendet

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 mars 2022 § 47 att skicka ett ledamotsinitiativ från Mats Flodin (M), Solweig Eklund (S) och Svante Forslund (L) på beredning till förvaltningen. I ledamotsinitiativet föreslås att förvaltningen tittar på vad det skulle innebära att förlänga förskolans ramtid med 30 minuter. Vidare föreslås att förvaltningen ska redovisa och föreslå möjligheter för en enskild förskola att vara mer flexibel och kunna avvika från den beslutade ramtiden.

Utbildningsförvaltningens bedömning

Skollagens reglering kring förskolas öppettider

Det är i skollagen (SkolL) inte reglerat mellan vilka klockslag en förskola ska ha öppet. Däremot framgår i 8 kap. 5 § SkolL följande:

"Förskola ska erbjudas barn från och med ett års ålder i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt."

I 8 kap. 3 § 2 st framgår dock följande:

"Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger."

Vidare framgår i 25 kap. 5 § följande:

"Kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete och familjens situation i övrigt"

Det innebär att kommunen inte är skyldig att erbjuda förskola under kvällar, nätter och helger, s.k obekväm arbetstid. Vidare innebär regleringarna att kommunen inte heller är skyldig att erbjuda omsorg under tid då förskola inte erbjuds men att det är något som kommunen ska sträva efter att erbjuda.

Beslutad öppettid (ramtid) i Enköpings kommun

För att skapa en tydlighet kring vilka tider en förskola ska vara öppen utifrån vårdnadshavarnas behov brukar kommunerna besluta om öppettid (ramtid) för förskolorna. Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har i *"Riktlinjer för kö, placering, avgifter och betalning för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg"* beslutat om öppettid (ramtid) för barnomsorg i Enköpings kommun. Den i riktlinjerna beslutade ramtiden är helgfri måndag till fredag kl 06:30 – 18:30. Öppettiderna ska följas av såväl kommunala som fristående verksamheter. **Inom den beslutade ramtiden kan verksamheter öppna senare eller stänga tidigare beroende på barns vistelsetider.**

Det är idag tre av de kommunala förskolorna som öppnar tidigare än kl 06.30. Det är beslut som fattats utifrån att det har funnits behov från ett flertal föräldrar. Två av dessa förskolor är i de yttre områdena av kommunen.

Beslutad öppettid (ramtid) i andra kommuner

En undersökning av tolv andra kommuners öppettid för förskola visar att de till stor del stämmer överens med den ramtid som är beslutad i Enköpings kommun. Merparten av de kommunerna har en ramtid som är 12 timmar, en kommun har 11 timmar, en 11,5 timmar och två 12,5 timmar. De kommuner som har ramtid 12,5 timmar har öppettid 6:00-18:30. Det finns ytterligare två kommuner som öppnar kl 6:00 samt en som öppnar kl. 6:15 men där är öppettiden då i stället till kl 18:00 respektive 18:15. I en av kommunerna finns det vissa avdelningar som, om behov, finns har öppettid mellan 6:15-18:45.

Omsorg på obekväm tid

I Enköpings kommun finns en kommunal verksamhet som erbjuder omsorg på obekväm tid. För de vårdnadshavare som har sitt ordinarie arbete förlagt till kvällar, nätter eller helger, och därav har behov av omsorg under tid då ordinarie förskola är stängt finns möjlighet att ansöka om omsorg på obekväm tid.

I Skolinspektionens rapport *"Omsorg på obekväm tid – Om föräldrars möjlighet till omsorg när förskolan är stängd"* framgår att arbete på obekväm tid vanligen gäller helger samt vardagar mellan kl 19:00 – 06:00.

Behov av förskola före eller efter förskolas öppettid

Det finns avgörande i Kammarrätten som visar att det är acceptabelt för en kommun att besluta om öppettider motsvarande det sätt som Enköpings kommun har gjort. Det Kammarrätten i Göteborg anför som skäl, för avgörande i dom 5146-17, som ska anses som avgörande för öppettiderna är att det erbjuds generella öppettider som typiskt sett är acceptabla för flertalet av förvärvsarbetande och studerande föräldrar. I det aktuella fallet handlade det om öppettid mellan kl 06:30 – 17:30.

Som yttrande i målet angivet ovan har Skolverket uttalat att om en förskola hålls öppet under tider som är passande för flertalet av förvärvsarbetande så åsidosätts inte skollagens krav. Skolverket uttalade vidare att om en förälder, som förvärvsarbetar, anmäler att det finns behov av längre öppettid så behöver en bedömning göras av skyldigheten att underlätta för föräldrar respektive vilken möjlighet som finns för förskolan att tillgodose önskemålet.

Behov av förändrad öppettid (ramtid) för förskolor i Enköpings kommun

Rektorerna på de kommunala förskolorna bedömer att det inte finns något stort behov av att förändra förskolornas beslutade öppettid (ramtid) så att förskolorna ska öppna tidigare. Detta då det endast är ett fåtal föräldrar som uttryckt ett behov av att lämna tidigare.

Konsekvenser om öppettid (ramtid) utökas

Rektorerna beskriver att om förskolornas beslutade öppettid (ramtid) utökas skulle det innebära att det behövs fler pedagoger på morgonen och kvällen. Det skulle leda till att det blir färre pedagoger mitt på dagen, då det finns flest barn i verksamheten. Det skulle bli fler barn/pedagog under en längre tid. Schematiderna för pedagogerna skulle behöva förskjutas vilket är svårt att göra med det antal personal som finns idag, det finns inte utrymme för det. Bedömningen är att bemanningen skulle behöva utökas om ramtiden förlängs.

Utökade öppettider skulle innebära förändrade arbetstider för förskolornas personal och skulle även innebära ökad obekväm arbetstid för personalen. Förskolornas rektorer beskriver också att det är svårt att hitta personal som kan börja redan kl 05:45, vilket behövs för att en förskola ska kunna öppna kl 06:00. Det är även svårt att hitta personal som kan jobba till kl 19.

Skyddsombud på några av de kommunala förskolorna har lyft att en utökad ramtid kan få konsekvenser på pedagogers arbetsmiljö, bland annat genom att det skulle innebära färre personal när det är flest barn i verksamheten och mer obekväm arbetstid.

Utökad ramtid skulle troligtvis med anledning av det beskrivet ovan innebära ökade kostnader för verksamheten förskola.

Det är också viktigt att tänka på att de ramtider som finns beslutade i kommunen gäller även för fritidshem. Det innebär att om en förändring görs för förskolan kan det också behöva göras för fritidshemmen.

En förändring skulle också påverka fristående verksamheter.

Kostnadsberäkning utökad ramtid kommunala förskolor och kommunala fritidshem

Kostnadsberäkningarna för utökad ramtid för förskola samt fritidshem som redovisas nedan är förenklade och tar inte med exempelvis en utökning av bemanning som tidigare beskrivits skulle kunna behövas.

För förskola så utgår beräkningen från att 16 förskolor skulle behöva öppna en halvtimme tidigare varje vardag (220 dagar per år), att det är två personal som öppnar samt en snittlön (+ PO) på 215 kr per dag.

Förskola	
Antal förskolor	16
Snittlön + PO (per dag)	215
Antal timmar (2*0,5h)	1
Antal dagar	220
Utökad kostnad per år	756 800

Beräkningen för fritidshem utgår från att 9 fritidshem skulle behöva öppna en halvtimme tidigare varje vardag (220 dagar per år), att det är en personal (två på ett fritidshem) som öppnar samt en snittlön (+ PO) på 215 kr per dag.

Fritidshem	
Snittlön + PO (per dag)	215
Antal timmar (10*0,5h)	5
Antal dagar	220
Utökad kostnad per år	236 500

Det skulle enligt de förenklade beräkningarna innebära en ökad kostnad på 993 300 kr per år.

Utöver det som framgår i tabellerna så tillkommer ob-tillägg. Det som kan bli aktuellt är ob-tillägg för måndag innan kl 07:00 samt övriga vardagar innan kl 06:00.

Samarbete mellan förskolor för att möjliggöra utökade öppettider

Rektorerna bedömer att det är svårt att samarbeta mellan förskolorna för att möjliggöra att några förskolor har utökade öppettider. Anledning till det är bland annat att det till stor del är relativt långa avstånd mellan förskolorna.

Barnrättslig reflektion

De i kommunen beslutade riktlinjerna *"Riktlinjer för kö, placering, avgifter och betalning för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg"* säkrar förutsättningarna för att säkerställa barns bästa avseende process för placering i förskola. Detta genom att bidra till en rättssäker och likvärdig hantering för placering i förskola. När en eventuell revidering görs av de riktlinjerna ska också en prövning av att riktlinjerna säkerställer barns bästa göras. Vid bedömning om ett barn behöver tas emot utanför de ordinarie ramtiderna så tas hänsyn till barns bästa.

Slutsats

Sammanfattningsvis gör utbildningsförvaltningen bedömningen att dagens öppetid (ramtid) är acceptabel för merparten av de förvärvsarbetande och studerande föräldrarna. Det kan finnas föräldrar som har behov av att lämna eller hämta utanför ordinarie öppetid. Detta är dock något som får prövas i respektive fall och inget som förvaltningen idag bedömer föranleder att de generella öppetiderna (ramtid) bör förändras. Däremot bör förvaltningen göra en översyn av hur bedömningen idag går till för att säkerställa att det sker likvärdig bedömning och att bedömningen görs av rätt funktion inom förvaltningen. Vidare bör det också ses över om det fortsatt finns behov av att de förskolor som idag har avvikande öppetid har det även framöver.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, Svar på ledamotsinitiativ från M, S och L om ändrad ramtid (öppetid) för förskola, daterad 2022-10-11

Bilaga 1 Ledamotsinitiativ om ändrad ramtid (öppetid) för förskola

Bilaga 2 Protokollsutdrag från utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden den 16 mars 2022 § 47

Bilaga 3 Synpunkt från skyddsombud, inkommen 2022-06-08

Bilaga 4 Synpunkt från skyddsombud, inkommen 2022-06-16

Bilaga 5 Synpunkt från skyddsombud, inkommen 2022-09-07

Linda Lindahl
Förvaltningschef
Enköpings kommun

Malin Kvist
Utredare
Enköpings kommun

2022-02-17

Ledamotsinitiativ Ramtider och öppettider förskolan

Uppdrag

Några föräldrar i Grillby förskola vill lämna sina barn före 6 30 på morgonen
Enköpings kommuns ramtid är 6 30 – 18 30.

1. Vi vill att förvaltningen tittar på vad det skulle innebära att förlänga ramtiden med 30 minuter.
2. Vi vill också att förvaltningen redovisar och föreslår möjligheter som det kan finnas för en enskild förskola att vara mer flexibla och kunna avvika från den beslutade ramtiden.

Några exempel på flexibel tillämpningar som vi fångat upp

Stockholms stad säger exempelvis på sin hemsida att ” Förskolor nära varandra kan samarbeta kring att ha öppet tidiga morgnar och sena kvällar.”

Nacka skriver på sin hemsida ” Förskolan/fritidshemmet kan självklart anpassa öppethållandet efter de vistelsetider som vårdnadshavarna meddelat att de behöver.”

Strängnäs har följande formulering: ”De olika avdelningarna kan ha olika öppettider men vi kan alltid erbjuda omsorg mellan klockan 06.00 och 18.30.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens arbetsutskott
Mats Flodin (M)
Ordförande

Solweig Eklund (S)
Ledamot

Svante Forslund (L)
Ledamot

Paragraf 47

Ärendenummer UAN2022/225

Ledamotsinitiativ: Ramtider och öppettider förskolan

Beslut

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden skickar ledamotsinitiativet för beredning till förvaltningen.

Beskrivning av ärendet

Ett ledamotsinitiativ har lämnats in 2022-02-17.

Ramtider och öppettider förskolan

Uppdrag

Några föräldrar i Grillby förskola vill lämna sina barn före 6 30 på morgonen Enköpings kommuns ramtid är 6 30 – 18 30.

1. Vi vill att förvaltningen tittar på vad det skulle innebära att förlänga ramtiden med 30 minuter.
2. Vi vill också att förvaltningen redovisar och föreslår möjligheter som det kan finnas för en enskild förskola att vara mer flexibla och kunna avvika från den beslutade ramtiden.

Några exempel på flexibel tillämpningar som vi fångat upp:

- Stockholms stad säger exempelvis på sin hemsida att ” Förskolor nära varandra kan samarbeta kring att ha öppet tidiga morgnar och sena kvällar.”
- Nacka skriver på sin hemsida ” Förskolan/fritidshemmet kan självklart anpassa öppethållandet efter de vistelsetider som vårdnadshavarna meddelat att de behöver.”
- Strängnäs har följande formulering: ”De olika avdelningarna kan ha olika öppettider men vi kan alltid erbjuda omsorg mellan klockan 06.00 och 18.30.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens arbetsutskott

Mats Flodin (M) Ordförande

Solweig Eklund (S) Ledamot

Svante Forslund (L) Ledamot

Beslutet expedieras till:

Förvaltningschefen ledningsgrupp, för vidare spridning till berörda.

Angående medborgarförslaget att utöka förskolans ramtider.

I egenskap av skyddsombud, fackliga ombud och medarbetare anser vi att vi som arbetar i verksamheten och påverkas av förslaget måste få delge våra tankar och åsikter inför ett eventuellt beslutsfattande.

Vi ifrågasätter starkt hur många vårdnadshavare och barn förslaget kommer att gagna. Ett förslag som påverkar en hel verksamhet i en hel kommun och kanske bara gagnar ett fåtal individer positivt behöver verkligen tänkas över innan eventuella beslut tas. Finns det verkligen idag ett reellt behov av utökad ramtid?

Vi ser klart att barn och vårdnadshavare som inte kommer att utnyttja eventuell utökad ramtid kommer att påverkas negativt. På grund av att pedagogernas arbetstider i så fall måste läggas om kommer detta innebära färre antal pedagoger under den tid vi har flest barn i verksamheten. En heltidstjänst är bara 40 timmar i veckan. Detta kommer att påverka undervisningen negativt, då tillräckligt många pedagoger inte kommer finnas på plats. Om förskolan utökar sin ramtid kommer det också att påverka barns rätt till vila och fritid (Barnkonventionen artikel 31, svensk lag sedan 1 januari 2020).

Vi som arbetar i en kransort har redan anpassat vår ramtid till att ha öppet 06:00 – 18:00 för att underlätta för vårdnadshavare med lång pendlingstid. När man som vårdnadshavare ansöker om plats för sitt barn i Enköpings kommun finns information kring förskolans öppettider på kommunens hemsida och på varje förskolas hemsida. Den informationen kan också inhämtas vid annan kontakt med förskolan. För de vårdnadshavare som har andra behov av vistelsetid än den tid förskolan idag erbjuder finns, i Enköpings kommuns regi, Solurets förskola som har öppet dygnet runt alla dagar i veckan. Därför menar vi att kommunen redan har tillgodosett vårdnadshavares behov av vistelsetid utanför nuvarande ramtid. Vårdnadshavare har alltså god möjlighet att välja förskola efter just sina behov vad gäller vistelsetid.

Vad gäller pedagogernas arbetsmiljö, både den fysiska och den psykosociala, ser vi att stora försämringar med stor risk kommer att ske. Färre pedagoger under den tiden vi har flest barn kommer att öka arbetsbelastningen stort i en verksamhet där det redan idag är stora barngrupper och få pedagoger. Det är idag svårigheter att få ut reflektionstid, som är nödvändig för att kunna bedriva undervisning och pedagogisk verksamhet utifrån läroplanen. Hur kommer då en eventuell utökning av ramtid påverka barnen inom Enköpings kommun? Hur tänker politikerna säkerställa att förskolan kommer att kunna uppfylla sitt uppdrag? Allt vi beskrivit ovan kommer att öka stressen hos medarbetarna, känslan av att inte kunna fullfölja sitt uppdrag och bidra till en kraftigt försämrade arbetsmiljö. Då flertalet medarbetare också är vårdnadshavare kommer utökad ramtid med stor sannolikhet göra att tidiga och sena schematider läggs på ett fåtal medarbetare i arbetslagen.

Politikerna i Enköpings kommun behöver tänka på att många av medarbetarna i kommunen också är bosatta och röstberättigade i kommunen. Det betyder alltså att politikerna är folkvalda av många av oss medarbetare men framförallt arbetsgivare och ansvariga för sina medarbetares arbetsmiljö!

Jennie Bernström, skyddsombud, arbetsplatsombud Kommunal Fjärdhundra förskola

Anna Lindfalk, skyddsombud, arbetsplatsombud Kommunal Fjärdhundra förskola

Mail jag fått angående öppettiderna på förskolan:

1. Vi på förskolorna anser inte att vi bör ha tidigare öppettider då vi behöver mest bemanning under dagen då vi har fler barn.

Vi öppnade tidigare kl 6.15 och det kom ett ev. två barn då medans flera kommer vid 6.45 och framåt. Då vi inte heller har ensamarbete på vår förskola påverkar denna ändring av schemat i stor grad vår bemanning på em då vi även har många barn som är kvar sent om dagarna.

2. Vi som ombud och skyddsombud på storskogens förskola skulle vilja uppmärksamma det som just nu cirkulerar kring att det ska startas en utredning kring att förskolorna ska ha öppet 12,5 h istället för 12 h som det är i nuläget. Rektorsgruppen jobbar på sitt håll för att visa konsekvenserna kring detta om det skulle gå igenom.

Det här kommer påverka vår arbetsmiljö, både genom att vissa av de som öppnar kommer ha mer obekväma tider men det kommer också påverka genom att det kommer vara färre personal de timmar vi har flest barn det kommer att öka arbetsbelastningen som sen kan resultera i den psykosociala arbetsmiljön. Dessutom kommer det att påverka våra möjligheter att ha kvällsmöten eftersom den som öppnar inte kommer kunna få sin dygnsvila.

Det kommer även att påverka våra egna familjer då många inte kan börja tidigare än vad som är nu, det kan komma bli att fler går ner i tid som resulterar i att dem som arbetar 100% kommer att få ännu mer övertidstimmar än vad dem redan har i dagsläget.

Vi ser att om det finns behov av att lämna barn tidigare så finns nattförskola av den anledningen, vårdnadshavare med obekväma arbetstider har rätt till nattförskola.

Vårdnadshavare har rätt att gå ner i tid om man inte hinner att lämna barn till förskolan samt att arbetsgivaren har skyldighet att ge arbetstagaren möjlighet att fullgöra sitt arbete, där av göra om schema så att det fungerar för alla parter – det vill säga vårdnadshavare och pedagoger.

Vår pedagogiska planering som nu ligger utanför schemat kommer bli påverkad och därav kvaliteten på den kommer bli sämre, därav ser vi att verksamheten inte kommer vara en utbildningsform utan mer en barnpassning. Finns inte denna planering eller pedagoger att tillgå så uteblir även omsorgen.

Vi ser detta som mycket allvarligt och vi bör få våran talan också i detta.

Mvh

Elin Eriksson - Skyddsombud, Arbetsplatsombud Kommunal

Jenny Ryttinge - Arbetsplatsombud Lärarförbundet

Johanna Hall - Skyddsombud, Arbetsplatsombud Lärarförbundet

Svar kring ledamotsinitiativet kring ramtider och öppettider på förskola.

Vi vill lämna synpunkter kring detta då det påverkar många av våra medlemmar.

Vi ser att detta kommer innebära stora förändringar på enheterna eftersom vi inte tror att det kommer gå att begränsa till vissa förskolor. Alla enheter har inte någon att samverka med. Alltså rör det sig om 2,5 timmar i veckan som ska fördelas på en redan ansträngd arbetsgrupp. Tiden måste tas någonstans och risken är stor att det kommer påverka undervisningen. Redan idag har verksamheten olika svårt att få ihop schema.

Det vi också vill poängtera är att detta inte enbart kommer att gälla bara förskolan, utan även sprida sig till fritidshemmen då många har barn i båda verksamheterna.

Vi ser att den ekonomiska påverkan på verksamheten kommer att bli stor.

Johan Lövgren

Katarina Eriksson

Huvudskyddsombud för Lärarförbundet Enköping